

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre 6 " "
negyedévre . . . 3 " "
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdij: külön 60 fr.

Tartalom: Kossuth Lajos. — Husvét napján. (Sass János.) — A belmissió fontossága magyar evangélikus egyházunkban. (Folyt) — Kezdi utat! (Raffay Sándor.) — Irodalom. — Belföld. — Vegyesek.

KOSSUTH LAJOS,

született Monokon 1802. szeptember 12-én, meghalt Turinban 1894. márczius 20-án.

Kvangyéliomi anyaszentegyházunk az Üdvözítőnek megváltó keresztje alatt állva, könybe lábadt szemekkel tekintett nemzetünk megváltójának Golgothájára.

A hála és öröm, melyet megváltatásunk tudata ébreszt, egygyé olvadt a fájdalom és sötét gyász érzetével, melyet a megváltók szenvedése és halála keltett.

Üdvözítőnknek a halálon vett győzelme — feltámadása, biztosíték arra, hogy nemzetünk szabadítója is ki fog kelni a halál bilincseiből s új, dicsőbb életet fog élni és költeni.

E hit szárítja fel sűrűn hulló könyeinket; e hit nem enged csiggednünk a fájdalom keresztje alatt; e hit nem enged vigasztalanul kétségbe esnünk; sőt új erőt, új munkakedvet tölt ereinkbe lelkesedéssel és önfeláldozással kitzeni egyházunkért s hazánkért, és biztosítja az evangyéliom és a nemzet szent ügyének diadalát.

A ki kétszeresen volt miénk mint evangyéliomi anyaszentegyházunknak és mint magyar nemzeti életünknek félszázad óta legkimagaslóbb alakja, minden hazáját és nemzetét szerető magyarnak eszményképe: az kétszeresen feljogosít, de sőt kötelez, hogy ravatalánál ne szóljunk a halálról, de az életről, mely örök dicsőségre vezette őt s maradandó irányt jelzett nemzetének.

Az a tályai szerény paplak, hol halottunk még mint zsenge ifju magába szívta az evangyéliom által megszentelt, eszményített szabadság és önállóság szeretetét, az az áldott emlékeztető evangélikus pap, a ki a szabad természet ölen megtanította Isten gyermekét a természet szépségében imádni a teremtőt és Atyát; Istennek az az igéje, mely felszabadítja az embert az emberi tekintély szolgálatától: vajjon nem az volt-e amaz útmutató, mely az ifjút a hon és nemzet szeretetére fölszentelte, nagy és nemes munkára ösztönözte; a férfút a titáni küzdelemre megacélozta s a roskadozó aggot a hontalanság kínjainak elviselésére képesítette? Avagy nem-e ugyanaz a Kossuth beszél-e az 1842. és 1843. évi egyetemes gyűléseken az evangyéliomi egyház érdekében a sérelmek orvoslása, a nemzeti egység megalkotása tárgyában, a ki a nemzet ügyét felkarolva, a középkor maradványait letördelte nemzetének testéről s a szabadság, egyenlőség, testvériség elveit örökre, kitörhetlenül beajotta minden magyarnak lelkébe.

Kossuth kétszeresen a miénk; kétszeres a dicsőségünk, de kettős a fájdalom is, mely átnyilal lelkünkön.

Kossuth kettős dicsőségünk, de kétszeres kötelességet ró reánk: megsiratni őt, áldani őt s követni őt.

S midőn i-teni Megváltónk keresztjénél meghozzuk nagypénteki áldozatunkat s kitárt sírjánál diadalmi zsolozsmát éneklünk: vegyük imánk szárnyaira nemzetünk szabadítóját is, kinek halálából, hogy új dicsőségben keljen ki az ő egyházának s nemzetének élete, az legyen imádságunk, az legyen törekvésünk.

A halott Kossuth még ékesebben szóljon nemzetéhez, mint szólott az élő!
A megdicsőült élet legyen nemzetünk megdicsőülésének forrása! Amen.

Husvét napján.

Aggodalmas szívvel zarándokolnak a biblia gyászba borult asszonyai Jézus sirja felé, hogy a nagy halott iránti kegyeletüknek kifejezést adjanak. A megrendítő esemény: a Megváltó kínos halála, friss emlékezetben él még, leirhatlan fájdalom még teljes erővel dúl kebelükben; a kegyelet ténye enyhítene e fájdalmat, hisz a pótolhatlan veszteség felett kesergő szívnek jól esik már az is, ha a kedves sirhalma felett magát kisírhatja.

A fájdalom sóvárgó vágyával sietnek a borzasztó hely felé és mikor közelednek már a célhoz, akkor jut csak eszükbe aggódni a felett, a mire addig nem is gondoltak: ki fordítja el a követ?

De im aggodalmuk felesleges volt. Az a végetlen hatalom, mely nem ismeri a halál diadalát és a koporsó fulánkját, felemelé a követ s a Jézus feltámadott halottaiból és él és velünk vagyunk és velünk marad miként ígérte, az idők végezetéig.

E magasztos történet emlékünnepe nek örvendez körülöttem az egész keresztény világ. Sőt a természet is minden életnyilatkozatában feltámadást hirdet. E jelenségek tünnepélyes szent hangulatot gerjesztenek szívemben és mégis, midőn összegyűjtöm emlékezetemben egyházunk életének jelenségeit, olyan keserű fájdalom hatja hát egész valómat, mintha nem feltámadás ünnepe t kellene ülnöm, hanem a Jézus lepecsételt sirja körül járnék, mintha nem új élet nyilatkozatai zengedeznének körülöttem, hanem a pusztulás temetőjében enyészet hideg szelének sivi-tását hallanám.

Úgy tetszik, egyházamat is sir börtönébe betették a kor hatalmas sátáni szellemei és súlyos követeket hengerítettek a börtön ajtajára, hogy e kis hadsereg, mely szokva volt eszmék ragyogó világában szabadon élni, tétlenségre és sötétségre legyen kárhoztatva.

Mint a szárnyaszegett rabgolya, emelgetnénk ugyan néha szárnyainkat. Az egyház természetszerű őseréje megpezdül ereinkben; de midőn kiállanánk a tett mezejére, végig tekintve seregünk egyes csapataink elkomorul szívünk ama különböző színezetű zászlók láttára, melyek alatt csapatok összegyülekeztek. Mintha a keresztes hadaknak sokféle elemből összeverődött seregét látnánk. S mégis e hadaknak csupán ruhája és fegyverzete volt különböző, de minden egyes harcos ott viselte keblén a szent keresztet, a mi csapatainknak nemcsak külső tekintete elütő, de más és más jelszó az ő irányadójuk, más és más a céljuk, más és nem egy esetben határozottan ellentétes eszmék lelkesítik őket, és nincs vezérünk, ki e vegyes elemeket egy tömören összefüggő, áttörhetlen phalanxba képes volna összeforrasztani. Nem a protestantizmus hivatásához méltó, magasztos eszmék, hanem alacsony érdekek vezetnek nem egy harcosunkat a küzdelembe, és a hol nem eszmék mindenható ereje tartja együtt a sereget, ott viszály és szétvonás bénítja meg annak erejét. Az egymás elleni torzszalkodás valósággal bilincsekbe ver bennünket, tehetetlenség börtö-

ne borul reánk és börtönünk ajtajára az egyenetlenség súlyos köve nehezedik. Mély fájdalommal szemlélem egyházamnak e bilincsek közti kínos vergődését és aggodalmasan sóhajtok fel, ki fordítja el e követ.

Vallásos egyesület volnánk, sőt fennen hirdetjük, hogy a protestáns egyház kebelében, a mi intézményeinkben található fel az igaz vallásosság. Óh de mennyire csalódik az, ki a jelentések után indulva a vallásosság elengedhetlen ismertető jeleinek: a feltétlen bizodalomnak és csüggedhetlen hitnek nyilatkozatait keresi nálunk. Az a hit, mely a véges emberi ész számítására semmi alapot nem nyújtó legvalóságosabb körülmények közt is egy sziklavár méltóságával, isteni nyugalommal tekint Istenére, a minden jók kuforrására, csak képzeletben létezik, de a valóságban nem. Hányszor nyilatkozik szavainkban, tetteinkben nemcsak csüggettség, de határozott kétségbeesés a jövő iránt, és mintha sohase hallottuk volna az intést: „ne gondoljatok a holnapi napról;“ minden gondunkat a lét fentartásának anyagi feltételeire fordítjuk; vagy mintha épen mi nem tudnánk, hogy a vallásosság nem emberi találmány, hanem az emberi szívbe Isten által oltott, semmi földi hatalom által ki nem irtható erő, félénk aggodalommal hangoztatjuk, hogy azok az eszmék, melyeket mi ébresztettünk fel, végveszélylyel fenyegetik a valóságosságot. Nem hit ez, de kislelkűség; ki pusztulástól félti az oltárt, nincs annak hite. Tette bív bennünket a kor szózata és mi rettegve búvunk el börtönünkbe, melyre a gonosz szellem a hitetlenség követ hengerítette. Istenem, Istenem! ki fordítja el e követ?

És a hol a hitetlenség zordon felhői tanyáznak, kihál ott az emberi kebelből az eszményiség paradicsomkertje minden ő tündér szépségű virágaival; nincs ott a halandó számára megnyugvás, nincs megelégedés, nincs boldogság. A mi szívünk nem a menyeeik után vágyódik; vagyunk és egyéb földi javak után sóvárog és e sóvárgás kielégíthetetlen szomja örökös kinnal gyötri lelkünket. Gazdagság, hír, dicsőség, hatalom ördögei hatalmukba kerítettek bennünket s annyira rabjaivá lettünk e földalatti birodalomnak, hogy alig van közöttünk, ki embertársa értékét nem ezek szerint mérlegelné s a legmagasztosabb hivatáskörben élő irigylő bármely állásu felebarátja sorsát kinek több jövedelme vagyunk. Hihetetlen volna, ha nem volna legszomorúbb tény! Szabadság volna jelszavunk és valósággal rabjaivá lettünk a Mammonnak, oda vetettük e hatalomnak szabadságunkat és cserébe börtönünk ajtajára vettük az elégedetlenség kínos terhét. Ki fordítja el a követ?

Ki fordítja el? Az a végetlen hatalom, kinél nincs változás vagy változásnak árnyéka, az az örök jószág, kinek nagyobb öröme vagyunk egy megtérő bűnösön, mint kilenczvenkilencz igazakon, az irgalmas menyeei atya, ki jót cselekszik ezer izziglen azokkal, kik az ő akaratjának hódolnak, az a szent tűz, mely ez egész mindenséget új életre támasztja, mely az én szívemben is él, s midőn vele ez örök jószággal,

e végetlen hatalommal egynek érzi magát lelkem, leirhatlan az a boldogság, mely egész valómat el-
 árasztja. Kilépett a királyi nap, széteszólnak a fel-
 legyek, fellobbant hitem világa, elvonul az aggodalmak
 borongó homálya, „Az Ur feltámadott, diadalmasko-
 dott halálon, pokolon:“ e sátáni hatalmak, melyek
 ma oly tömérdek boldogtalanságot árasztanak szélylyel
 e földön, nem soká tartják fenn uralmukat; harmad-
 nap mulva a feltámadás ragyogó fénye úzi őket
 vissza sötét hajlékaikba s az egyetértés, a vallásosság és
 boldog meglegedés szent örömmel zengedezi utánuk
 diadaléneket s hálazsolozsmákat az Egek Urához.

Sass János.

A belmissió fontossága magyar evan- gelikus egyházunkban.

(Folytatás.)

Azt akarom tehát ebből kihozni, hogy a tudomán-
 yok ezen nagy haladása s a sok találmány oka
 annak, hogy egyházainkból hiányzik az igaz ker-
 hitélet?

Tehát az, a mi az emberiség javára szolgál a
 keresztyénség kárára van? Korántsem okolom a
 tudományt s találmányokat, mert hisz azoknak az
 emberiség haladásában s javának eszközlésében oly
 kiváló szerep jutott, hogy azt kétségbe vonni nem
 lehet senkinek. A nagy átalakulások, miként a for-
 radalmak, nagy rombolásokat visznek véghez, mert
 az emberek nem egyenlő gondolkozásuak, nem egy
 műveltségűek s nem egyenlő hajlandósággal viseltet-
 nek a reformok iránt, de meg nem egyenlő eszkö-
 zökkel, anyagi és szellemi erővel rendelkeznek a
 reformok elfogadása s végrehajtása körül. Más szó-
 val a haladásuak s a reformoknak is vanuak nagy
 árnyoldalaik, melyek annál nagyobbak, minél roha-
 mosabban törekszünk megvalósításukra s minél ke-
 vesebb óvóintézkedést teszünk azok védelmére, kik
 a reformokra még nem érettek s minél kevesebb
 gondot fordítunk arra, hogy az illető reformok nagy
 megrázkodtatások nélkül lépjenek életbe.

Sajnos, rohamosan fejlődő századunkban ez utóbbi
 történt.

A tudományok eszméinek rohamos terjedésével
 nem tartott lépést a nép zömének művelődése, minek
 következtében egyesek az eszméket félre értették,
 rosszra használták, a tudatlanokat hangzatos frázi-
 sokkal elámították s kivált az egyháziasság és val-
 lás-erkölcsiség terén iszonyú pusztításokat vittek
 véghez.

Maga az egyház sem volt képes lépést tartani
 a haladó világgal. Nemcsak azért, mivel a sok új
 eszme elfordította a hívők figyelmét az egyháztól s így
 ezek keveset foglalkozhattak az egyház kérdéseivel és
 nem is azért pusztán, mivel hagyományos prot. sze-
 gényiségünk ebben gátolt, de végül azért sem, mivel
 talán lelkészeink nem bírnának a szükséges ráter-

mettséggel, hanem ezen okok közül, hol az egyik,
 hol a másik, hol kettő közülök, hol pedig mind a
 három tette s teszi lehetetlenné az igaz protestáns
 hitéletet.

Legfőbb oka nem ezekben, hanem szervezetlen
 szétszórtságunkban s a nyelvi különbségekben kere-
 sendő.

Az egyes gyülekezetek autonomikus szabadsá-
 gaik élvezetében nem törődtek s nem törődnek má-
 sok bajával s nem hederítenek arra, mi történik az
 egyház s a protestantizmus érdekében vagy ellene a
 külső világban; azzal nem gondolnak, hogy nem
 csak akkor kell létezniök, mikor templomban lel-
 készök meghallgatására s istentisztelet végzésére jön-
 nek össze, vagy a mikor egyházi ügyekben gyülé-
 seznek, hanem akkor is, midőn a családban, otthon
 a vallásosság ébresztése s fejlesztése, házi istentisz-
 teletek tartása, a cselédek keresztyén gondozása, ár-
 vák, szegények istápolása, sat. kérdések is felmerül-
 nek. Egészen homályos előttök, hogy mi történik a
 szomszédos, vagy messze eső gyülekezetekben s azok
 híveivel; még kevésbé ismeretes azoknak sorsa, kik
 lelkészi, egyházi gondozás nélkül magukra hagyatva,
 idegen felekezetek között élnek. A kiknek ilyesmire
 mégis kiterjed a figyelme, azok többnyire személyi
 hiúságból, vagy politikai s egyéb érdekek szempont-
 jából teszik azt s ritkábban vallásosságból.

Hiányzik egyházunkból az evangélikus szellem
 egysége, mely az együvé tartozást fejlesztené. Az
 evangélikus nemcsak a Dunántúlban más, mint Du-
 náninnen s a bányai kerületben, mint a tisztaiban;
 de más a szellem egy és ugyanazon városban létező
 két evangélikus (német és tót, esetleg magyar) gyü-
 lekezetben. Gyülecsinkben összetűz a tót a magyar-
 ral s foly az ádáz küzdelem, mintha nem is egy
 Atyának fiai, nem egy hazának gyermekei és nem
 egy egyháznak hívei lennénk! Mintha köztünk is a
 korinthusi gyülekezet pártjai lennének s köztünk is
 megosztatott volna a Krisztus. Nem csoda, hogy
 nem virágozhat nálunk semmi, mert ha valahol van
 szükség tömörítésre, közös nagy célunkból való
 egyesülésre, úgy a mi egyházunk az, mely kevés
 számú híveivel egy birodalomban oszlik szét s kü-
 lönböző nyelvű nemzetiségeket ölel fel.

Igaz ugyan, hogy ezen egységes szellem hiányá-
 nak s szervezetlenségnek oka nagyrészt abban ke-
 resendő, hogy a sok harcz és küzdelem után elfá-
 radt s megtizedelt egyházunknak folytonosan hadi
 lábón kellett állania, hogy a titkon szőtt ármány-
 kodások ellenében védekezék s a külső lételének
 biztosítása után belső lételét biztosítsa: de kétség-
 kívül áll viszont az is, hogy az egyház sokkal könny-
 nyebben s jobban védekezhett volna, ha előbb
 szervezkedik s egy öntudatosan megállapított terv
 szerint közös erővel működik és jobban töltötte
 volna be társadalmi hivatását s jobban felelne meg
 neki most is, ha ezen egységes evangélikus szellem
 öntudatosan fejlesztetett volna s egy evangélikus
 protestáns önértet fejlődött volna ki, mely kidom-
 borodnék az evangélikus egyház egyes intézményei-

ben s nem maradna oly színtelen, mint a minőnek kevés kivétellel minden téren találjuk.

Ez volt tehát oka annak, hogy a minden téren fellépő tudományos haladás elnyomta nálunk az egyházi téren és theol. tudományokban való haladást s a sok új eszme lejáratta a miveltebbek előtt nem csak az egyházi irodalomnak a tekintélyét, hanem az egyházának is s vele szenvedett a vallásosság és egyháziasság és terjedett a vallásos közöny s hidegség.

Hogy a sokat hangoztatott protestáns szegénység nem lehet egyedüli oka, világosan mutatja azon sok szegény s kicsiny felföldi evang. gyülekezetnek buzgólkodása szemben az Alföld sok gazdag s népes gyülekezetének élettelenségével. Így áll a dolog az egyházvezetés terén is. Kiváló lelkészekben s buzgó felügyelőkben nem volt szükségünk soha, hisz legújabb korszaka egyháztörténelmünk nem egy hírneves egyházi emberről tesz említést s nem csekély belmissioi működésről tesz tanúságot. De mennyit tehettek volna, ha erejüket fel nem emésztí vala a szervezet és az egységes evangélikus szellemnek s prot. önértetnek a hiánya.

Azonban igazságtalan volnék, ha fel nem említeném azokat a kezdeményező alkotásokat, a melyek a belmissió terén történtek, vagy rokon irányban keletkeztek. Ilyen első sorban a magyarion egyetemes evangélikus egyházi gyámintézet, mely a sors csapásai által sujtott és szegény egyházak gyámolítására teremtettet a német Gusztáv Adolf egylet mintájára; ilyen részben a Baldácsy-alapítvány, a mennyiben jövedelmének egy része belmissioi célokat szolgál. Ezeknél jobban felel meg a belmissio követelményeinek a protestáns árvaház, a református Bethesda kórház, tiszakerületi evangélikus árvaházunk Rozsnyón, a nem régiben alakult diakonissa intézet Pozsonyban s egyes buzgó evangélikus gyülekezeiteink szegényeket ápoló s betegeket segélyező intézetei. Irodalmilag is próbálkozunk már egyet mást tenni, hogy legalább némileg sikerüljön híveinkben az ev. önértet felkölteni s a nagy kath. áramlat ellenében megvédeni.

Ez a rendeltetése a Luther-Társaságnak, mely a mint tudják nagy reformátorunk négy százados évfordulója alkalmával azon czélből létesült, hogy népszerű kiadványai által az evangélikus hitéletet ápolja. Hogy célját teljesen el nem éri, egyrészről annak tulajdonítható, hogy az érdeklődés iránta igen csekély, s hogy különösen tót atyánkfiai elfordultak tőle. Egy gazdag Maecénásra volna szüksége, hogy népies kiadványait ingyen terjeszthetné a nép között, mihez azonban annak is kellene járulnia, hogy kevés jövedelmét szét ne forgácsolja oly célokra, melyek a maga elé tűzött feladattal semmi összefüggésben nincsenek.

A Luther Társaság támogatja az a Mi Othonunkat, ezen egyetlen evangélikus protestáns társadalmi lapunkat, mely hézagpótló rendeltetését vallásos irányú s erkölcsi tartalmú cikkeivel s a legújabb időben megindított Könyvesházával szépen tölti be. Más

nyelvű lapjaink közül ezen czélt szolgálja a jelesen szerkesztett Evangelische Glocken és a Stráž na Sione.

A Protestáns Irodalmi Társaságban évek óta hangoztatják egy prot. népies vállalatnak létesítését, mikép sikerül s mikép nem, biz én nem tudom; félős azonban, hogy mint sok másban, úgy itt is hiába való lesz a törekvés. A Prot. irodalmi Társaság tulajdonképen tudományos ismertetések, tanulmányok s művek kiadására vállalkozott, nem hiszem, hogy egy egészen más irányú vállalatot is legyen képes létesíteni, holott anyagi ereje alig képes a Protestáns Szemle körüli kiadásait fedezni.

De úgy ezek, mint a „Kis Tükör“, „Téli Ujság“, „Keresztyén“ „Koszorú“ „Hajnal“, vagy más címmel bíró lapok s folyóiratok nem ölelik fel mind azt, a mit a belmissio körébe tartozónak kell tekinteni. Ezek a belmissionak egyetlen egy részét, a híveknek egyházas, vallásos olvasmányokkal való ellátását vállalták magukra; pedig de sok feladat vár még a belmissio tekintetében reánk!

(Folyt. köv.)

Kezdjük hát el!

E becses lapok folyó évi 8. számában egy igen életrevaló, áldásos, de nem kevésbé elhanyagolt ügyet hozott szőnyegre Löw Fülöp kartársunk. A gyermekistentiszteletekről emlékezik meg és ajánlja, sürgeti azok behozatalát. Felmerül ez a kérdés is a többi más üdvös kérdésekkel együtt néha-néha, de csak azért, hogy aztán ismét tovább élvezhesse háborítlan nyugodalmát. Pedig bárcsak már annyira juthattunk volna ezzel a kérdéssel is, hogy ne csak beszélgetnénk róla nagy néha napján, hanem meg is oldottuk volna valósággal.

Hozzá szólok én is ehez a tárgyhoz nemcsak azért, hogy agyonhallgatás ne legyen a sorsa, hanem azért is, mert magamnak is nagyon kedvencz eszmém, mert végzetetlen nagy áldásnak tartanám annak megvalósítását éppen a jelen egyházunkra nézve, lehet, nagyon is kemény megpróbáltatásokat eredményező viszonyok között, s mert magam is megkezdtem már e téren a szárnypróbálgatásokat.

Teljes valóságában tudom a gyermekistentiszteletek roppant fontosságát és áldásos voltát méltányolni nemcsak a kicsinyekre, hanem a felnőttekre nézve is. Magam is igazán nagy örömmel vettem részt azokon Németországban és mindig tanultam rajtuk és lelkileg felüdülve távoztam azok után a templomból.

Olyanformán voltam velük, mint a gyermekmekkel, az érett ember is tanulhat belőlük. És ez nemcsak a theologus érdeklődése volt, hanem a vallásos embernek lelki vágya, önkéntelen vonzalma az ártatlan, tiszta léggör után. S hogy valóban az volt, tapasztaltam legutóbb a saját egyházamban.

Úgyanis az adventi időszak alatt az ismétlő

iskolásokkal minden vasárnap délután katechizáltam. Értelmi felfogásuk nevelése és irányítása czéljából mindig a délelőtti prédikációból indultunk ki. Részben annak kapcsán, részben egészen önállólag azonban vallástani, egyháztörténeti s általános ismeretterjesztő, de mindig vallásos irányú fejtegetésekbe is bocsátkoztunk. Egy faja volt az a gyermekistentiszteleteknek.

A felnőtt egyházhívek, mint hallgatók, mindinkább szaporodtak. Van egy — sajnos, nem egyedüli — rettenetes emberem, aki egy ízben egész arczátlanul azt mondta: „Én ma is eladom a helyemet a templomban, ha megveszi valaki, mert én ugyan nem használom soha.“ Ennek a fia is eljárt a katechizálásra, s egyszer kíváncsiságból ott maradt az apja is. Ő maga mondta nekem, hogy azon alkalommal úgy meghatotta az az istentisztelet, hogy azóta gyakran eljár a templomba.

És mondhatom, hogy ennek a kísérletnek áldásos voltát nemcsak ez egy embernél tapasztaltam.

Ez indít arra is, hogy most, midőn a konfirmandusok oktatását elkezdem, velük rendes gyermekistentiszteleteket tartsak. Mert meg vagyok arról győződve, hogy azok behozatala nemcsak általában hasznos és szükséges, hanem olyan képzelhetetlenül elhanyagolt, hogy ne mondjam, elvadult egyházban, mint az enyém, elodázhatatlan s egyik legbiztosabbnak ígérkező orvosszere az egyház ujjaalakulásának. Mert új vér kell bele egészen, különben a vérmérgezés pusztulása lesz.

Természetes, hogy Löw úrnak csoportrendszere ilyen helyen, ahol lámpával sem találhatnánk embert, ki alkalmas lenne csoportvezetőnek, de megfalu helyen egyáltalán meg nem valósítható.

Hasonlóképp nem lehet általánosítani a liturgiáról irt véleményét sem. Mert különösen ilyen helyen is, ahol a lakosság túnyomó része bigott plébános alatt álló pápistaság; ahol az evang. hívek jó része r. katholikussal vegyes pár; ahol katolikus ünnepen nem lehet még evang. embert sem napszámba kapni, hanem be kell szüntetni a munkát; a hol az evang. hívek eltűrik azt, hogy a plébános kezükön meg nem kereszteli a gyermeket, hanem kikergeti őket s akadt mégis olyan, aki letérdelt az utcán a keresztet vivő plébános előtt; ahol tehát az egész levegő fertőzött a catholicismustól s minél kevesebb az evangélium világossága: óvatosan kerülni kell mindent, ami csak egy lépéssel is közelebb vinne a r. kath. egyházhoz. Azért tagadtam én meg — különben sem lévén a liturgikus éneknek barátja — több egyháztagnak azon kérését, hogy nagyobb ünnepeken az oltár előtt liturgizáljak.

De ha még óhajtanám is a liturgiát, akkor sem olyant, melyben a lelkész és a közönség felelget egymásnak. Hanem igenis pártolója volnék annak a módnak, melyet Jenában Baumgarten egyetemi tanár gyakorolt, ki több ízben énekeltetett közben odaillő énekverset. Ezzel a gyermekek figyelme is felfrisült, meg a liturgikus követelményeknek is elég volt téve. Csakhogy itt is van egy baj. Könnyű

Németországban énekeltetni, mert ott — tudja Isten, hogyan tanítják az éneket — van hanganyag, gyönyörűen énekelnek azok a gyermekek, de itt nálunk nem emeli, hanem lehűti a vallásos kedély buzgótságát egy-egy ilyen ének.

Az sem kivihető, hogy télen-nyáron tartassék gyermekistentisztelet. Ha fűtve volnának a templomok, akkor lehetne, de csikorgó hidegben, hiányos ruhákban nem ülhetnek bent a gyermekek órák hosszaiig. Tavasszal meg még az iskolázást sem folytatják rendben, hát még a szabad tetszésüktől függő templomjárását! Magam is úgy gondoltam én azt azelőtt, hogy ez mind kivihető könnyen, de mióta a szülők egymásután jöttek hozzám azzal a kéréssel: „Tessék a fiamat, lányomat felmenteni a templomozástól, mert nincs neki jó ruhácskája s már most is köhög“, — beláttam, hogy a viszonyokkal még a legszentebb czél megvalósításánál is nagyon számot kell vetni.

Azért kezdem el most a gyermekistentiszteleteket a konfirmandusokkal s ha Isten segít, folytatom évről-évre. És meg vagyok róla győződve, hogy nagyon áldásos lesz úgy a gyermekekre nézve, akiknek szánva van, mint a felnőttekre nézve, akik előbb kíváncsiságból, később érdeklődésből, utóbb meg lelki szükségből részt vesznek rajta.

Nagy áldás a gyermekistentiszteletek tartása, azért ne csak beszéljessünk róla, hanem gyakoroljuk is.

Kezdjük hát el!

Raffay Sándor.

I R O D A L O M.

Magyar énekeskönyveink dallamai.

III.

Magyar énekeskönyveink dallamai nemzeti jellegök szerint.

Jegyzet. Legtöbb dallamunk német eredetű lévén, kívánatos, hogy ezeket lehetőleg ellensúlyozzuk eredeti magyar és más nemzetbeli dallamokkal. A trochaesi lábakra írottakhoz inkább ragaszkodjunk, mint a jambusiakhoz. Ezek közül csak a kiválóan szépeket tartjuk meg.

Ha valaha melódiakincsünknek gazdagítására lesz szükség, a husszita énekből kell többet felvennünk. Thibaut „Ueber Reinheit der Tonkunst“ czimű művében mondja: Zenei hajlamáról mai nap is ismeretes néptörzstől, az üldöztetés és elnyomás idejében, a szívnek igaz áhítatából eredvén e husszita chorálok, a lelki erőnek, a hitteljes megalázkodásnak és erkölcsi fenségnek olyan jellemvonásával bírnak, a minőt másutt csak ritkán lehet találni. Herder meg ez énekeknek tartalmáról nyilatkozik ily elismeréssel.

Némelyik dallamnál nem lehet határozottan kimutatni vajjon magyar vagy szláv eredetű-e. A zeneszerzőkkel nem sokat gondolt a historia. E részben az oly alapos német is sokat mulasztott. Az oly dallamokat, melyeket sem

Skultéti, sem a német chorálkönyvek nem ismernek, nálunk pedig (legalább itt Dunántul) jól ismertek, azt hiszem bizvást vehetjük magyar dallamoknak.

A magyar ref. dicséretnek dallamai között is vannak német és husszita eredetűek. A kálvinista szép zsoltár-melodiáktól ne idegenkedjünk. Ők is használnak német evang. dallamokat is: Tündöklő hajnali csillag. Szivem szerint kívánom stb. Szőnyi Benjamin a Szentek Hegedűjében sokat felvesz, Dobos János Albertini énekeit szintén a német dallamoknak megfelelő versalakokban fordította. Szász Károlylyal, Szabolcskával mi csak nyerünk; Székácsal, Győryvel és Sántbával ők sem veszítenek. Az uniónak szép ideáját legalább ezen szent harmoniákban juttassuk kifejezésre!

Régi latin énekekből származnak:

1. Áldott az egek Ura. (Veni redemptor gentium). 2. Dicsőség mennyben Istennek. (Gloria in excelsis) 3. Jer, tessék el a testet. (Jam moesta quiesce querela.)

Husszita énekek:

1. Hogy naponként Uram. (Hirdetek ti néktek. Den Vater dort oben). 2. Magasztallak én téged. (Ich dank dir lieber Herre). 3. Jézus szenvedéséről. (Atyának bölcsesége. Christus, der uns selig macht; eredetileg ezen latin énekből: Patris sapientia). 4. Küldé az Úr Isten. (Als der gültige Gott. Mittit ad virginem, latin énekből). 5. A próféták megmondották. (Vexilla regis prodeunt, latin énekből.) 6. Az Úr születésének. (Haan L. fordítása szerint, Singen wir aus Herzensgrund. In natali Domini latin énekből. E karácsonyi dallam pótlólag felveendő). 7. A kereszténységben, (Gottes Sohn ist gekommen, ezen latin énekből: Ave Hierarchia! Brr!) Mint látjuk a hussziták is sok régi latin éneket felhasználtak.

Lengyel eredetű:

1. Jézus, Istennek báránya.

Bizonytalan (magyar vagy szláv) eredetűek:

1. Teremtő Istenünk. 2. E szomorú napot. 3. Jézus, sebeidnek mélye. 4. Mi Urunk, édes Atyánk. 5. Óh felső Atya Isten. 6. Előtted állok, drága Jézusom.

Magyar dallamok:

1. Már elmegyek az örömben. 2. Az én időm, mint a szép nyár (a mint Dunántul éneklék Altdörfer chorálkönyve szerint.) 3. Minden e földön csak elmulandó. 4. Óh emberi gyarló nemzetség. 5. Drága dolog az Úr Istent dicsérni. 6. Mindenek meghallják, 7. Krisztus ártatlan bárány. 8. Uram, maradj velem.

Németből eredt magyar dallamok:

1. Légy csendes szívvel és békével. 2. Istenfélők, mely boldogok vagytok. 3. Én Istenem, én bűnös ember. 4. Búcsut veszek e világtól. 5. Szivem keserűségét. (Solit es gleich bisweilen scheinen). 6. Elvégeztem életemet.

Többnyire magyar eredetű ref. dicséretnek:

1. Dicsőült helyeken. 2. Jövel, szent lélek Isten. 3. Jövel szent lélek Úr Isten. 4. Ez esztendőt megáldjad. 5. Örül mi szívünk. 6. Óh ártatlanság báránya. 7. Magasztallak én téged. (husszita eredetű). 8. Mire bánkódozól óh te én szívem (német eredetű). 9. Krisztus Urunknak áldott születésén.

Francia zsoltár dallamok:

1. A nap elment, óh Jézus maradj velem (8. zolt.) 2. Engem igazgat az egeknek Ura. (Az Úr én nékem őriző pásztorom, 23. z olt.) 3. Te néked, Uram, hálát adok (33. zolt.) 4. Mint a szép hűvös patakra. (42. zolt.) 5. Szent törvényedben megbagytad (77. zolt.) 6. Midőn mi végső inségben (140. zolt.)

Német dallamok:

Az itt felsoroltakon kívül a többi, talán valamennyi. Ezek közül bizonyosan Luthertől való: 1. Erős vár a mi Istenünk. Valószínűleg tőle valók még: 2. Mennyből jövök most hozzátok. 3. Bűnösök, hozzád kiáltunk. 4. Bizony meglészen az idő. 5. Mi Atyánk, ki vagy mennyekben. 6. Mi hiszünk mind egy Istenben.

*

Ennyit ime tájékoztatásul! Költői tehetséggel bíró testvéreink figyelmét és érdeklődését akartam ezzel is az egyházi énekköltészet terére vonni. Ne kicsinyeljék ezt az áldott munkamezőt! Világi köiteményök csak kevesek kezébe jut s talán együtt pusztul el azzal a papirossal, a melyre nyomták. De az ihletett vallásos szívből jövő egyházi ének a hívő ezernyi nyájának nyújt erőt és vigasztalást hosszú időközön át s felzendül úgy Istennek felszentelt házában, mint otthon a szegény beteg ember hajlékában.

Fel tehát a szent munkára! Sursum corda! Maiora canamus!
Pajr Sándor.

BELFÖLD.

Az egyetemes közgyűlés által a kerületek berendezésére kiküldött nagybizottságnak albizottsága, melynek feladatául tüzetett ki a nagybizottság megállapodásait törvényezik alakjába önteni, márczius hó 14. és 15-én megtartotta üléseit következő ered nényvel:

Törvényjavaslat alakjába öntötte a nagy bizottságnak a beosztásra vonatkozó megállapodását s megalapította a vagyoni jogra és -kezelésre vonatkozó főbb elveket, azok alkalmazását pedig, egység nem sikerülése esetében, 5 tagu békebíróásra ruházta.

Negyvenöt pontból álló e törvényjavaslat a nagy bizottsághoz végmegállapítás végett terjesztetik s az ülés ideje ápril 5-ére mondatott ki. Az egyetemes bizottság összes tagjai a meghívóval egyidejűleg megkapják e törvényjavaslat teljes szövegét.

Ezen törvényjavaslat a nagybizottságtól a kerületekhez leküldetik. A kerületek megállapodásai május hó utolsó hetében rendkívüli egyetemes gyűlés elé terjesztetnek, utóbbinak folytatásában megtartandó zsinat fog azok felett véglegesen dönteni.

Az ápril 5-én ülésező nagybizottsággal egyidejűleg az egyetemes lelkeszi nyugdíjintézet javaslására kiküldött zsinati nagybizottságnak albizottsága is tart ülést, oly szándékkal, hogy e tárgyban törvényjavaslata a zsinati nagybizottság útján a zsinat elé kerüljön.

Ugyanakkor az egyetemes gyámintézetre vonatkozó törvényjavaslat is fogna megállapíttatni.

A zsinat májusi ülésének tehát teendője volna: a

kerületeknek beosztása, a lelkészi nyugdíjintézet és a gyámintézet dolgában törvényalkotás.

A tiszai egyházkerület nagybizottsága minden egyházmegyéből 35 taggal f. hó 9. 10. napjain Miskolczon az egyházkerületi elnökség vezetése alatt ülést tartott s ebben eleget tett megbízásának:

a) Megállapította a rendbüntetésre, a lelkészválasztásra és a pénzügyre vonatkozó legsürgősebbeknek vallott szabályrendeletekre vonatkozó javaslatát. A rendbüntetésnek javaslója és előadója dr. Markó Sándor. A lelkészválasztásnak szerkesztője és előadója Moór Gyula, a pénzügynek pedig tervezője és előadója Glaufer Pál. Az alkotmányügyi és tanügyi szabályrendeletekre vonatkozólag bevégni kívánja az egyetem szabályrendeleti javaslatát.

b) Beosztotta az egyházkerület területén levő összes politikai községeket anyaegyházakba és missziói körökbe.

c) Beosztási tervezetet készített nagyban az alakítandó új missziók körére nézve.

d) Kikerekítette az egyes egyházmegyéket oly módon, hogy azokban a helyes egyházi közelet elevenítése szempontjából arányosan legyenek városi és falusi egyházak, és a különféle nyelvek vegyítve, hogy azok mindegyikében legyen egy központ s lehetőleg egy középiskola, hogy azok a helyes egyházi közigazgatás kellékeinek tudjanak megfelelni, s a teherviselés, valamint a joggyakorlat szempontjából lehetőleg egyformásíttassanak.

Ezen szempontok figyelembe vételével aztán történt a beosztás ily módon:

	egyházzal	lelkésszel	lélekkel
XIII. szepesi városi egyházmegye	12	11	10220
Tátraaljai	12	11	11522
Szepesi alsó (VII. b. v.)	11	11	9537
Sárosmegyei	19	19	13964
Hegyaljai	15	15	14091
Tiszántúli	12	13	21833
Gömöri felső	19	19	18852
Gömöri alsó	18	18	19310
Kishonti	18	18	21381
Brassói	12	12	17996
összesen	148	147	158706

Nevezetesebb változásokul terveztetnek tehát:

A VI. sz. k. v. egyházmegye felosztattatik, egyházai közül pedig Eperjes, Bártfa, Szeben, Plavnicza a sárosi, Késmárk a tátraaljai, Lőcse a szepesi alsó- és Kassa a hegyaljai egyházmegyékbe osztatnak be.

A VII. b. v. egyházmegye szepesi alsó nevezeteket kapván, Lőcse, Duránd, Ruszkin, Olasz és Váralja egyházakkal megnagyobbíttatik. Stoósz pedig belőle a tornai és felső-borsodi vidék missziói központjává a Hegyaljához csatoltatik.

A sáros-zempléni egyházmegyéhez a VI. sz. k. v. esperességhez tartozott 4 egyház, ebből Abos és az abauji Kassa, Rank, Kemence a Hegyalja tiszáninnen fekvő abauj-borsod-zempléni egyházakkal „Hegyalja“ néven egyesíttetnek, a Zemplén megyében levő Pazdics, Kőkut, Kladzány, Mernyik és Ujhely, Beregmegye és Uj-Klenóc a hegyaljai egyházmegye tiszántul levő egyházaival „tiszántúli“ elnevezés alatt egy esperességgé alakíttatnak.

A gömöri egyházmegyében Dobsina-Csetnek völgyében fekvő egyházak, valamint külön a Jolsva, Ratkó és

Balogh völgyében fekvő egyházak külön egyházmegyékké csoportosíttatnak, — Pádár, Kiette és Baradna egyházak pedig a kishonti esperességhez csatoltatnak.

Ezen beosztásnak szerkesztője és előadója Hörk József.

A tárgyalás alá kerülő tervezetnek azon része, mely a) lelkészek szempontjából egymáshoz közelben fekvő, különben gyenge anyaegyházakat összevonni kívánja;

b) minden lelkészt a vallástanításnak az elemi iskola 3 dik osztályától kezdve minden községben elvállalására kötelezni gondolja;

c) vallástanári állásokat kíván szervezni: Eperjesen, Késmárkon, Iglón, Rozsnyón és Nyiregyházán a középiskoláknál, — Iglón, Késmárkon, Lőcsén, Göllniczen, Eperjesen, Kassán, Miskolczon, Nyiregyházán, Debreczenben, Nagy-Károlyban, Rozsnyón, Dobsinán, Nagy-Rőczén, Sajó-Gömörön, Rimaszombatban Brassóban és Hosszúfaluban,

d) segédlelkészi állásokat kíván szervezni minden főesperes mellett s ezenkívül Iglón, Késmárkon, Lőcsén, Göllniczen, Eperjesen, Kassán, Miskolczon, Ujhelyt, Pazdicson, Debreczenben, Nagyváradon, Nyiregyházán, Rozsnyón, Dobsinán, Csetneken, Nagy-Rőczén, Jolsván, Gömörön, Rimaszombatban, Tiszolczon és Klenócson, Brassóban és Hosszúfaluban,

e) valamint a javaslat azon része is, mely a missziói körök beosztására nézve is javaslólag nyilatkozik

mint becses tárgyalási anyag későbbi időkre halasztott.

A nagy bizottság fentebbi javaslatai a szükségelt indokolással együtt az egyházkerületi körlevelekben tárgyalás végett nyomtatva az egyházmegyékhez és egyházakhoz leküldetnek s azok felett az egyházmegyei gyűlések ápril hó utófelében, az egyházkerület pedig május 17. és következő napjain Miskolczra kitézött rendkívüli közgyűlésben fognak határozni.

A tiszai kerület, a mint a fentebbiekből látszik, erélyesen hozzáállott a szervezés nagy munkájához. Igen helyes az, hogy az esperességek összműködését rendezni, s az erőket összpontosítani igyekeznek. Vajha a többi kerületekben is ily irányban folya a szervezkedés, hogy a „disolutae scopae“ vádjátóli egyszer valahára meneküljön egyházunk és a „vires unitae agunt,“ jelszó alatt egy jobb jövőnek nézzenek elébe nemcsak kerületeink, hanem magyarhoni egyetemes ág. hitv. evangélikus egyházunk; ez azonban csak akkor várható, ha a partikularizmus fölébe helyezkedik az egyetemes érdek s az egyetemesség életosztólag, hit és buzgóság gerjesztőleg fogja vezetni tagjainak egyházi életét.

VEGYESEK.

— *Lapunk érdekében!* Tisztelt olvasóinkat kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket beküldeni és hátralékaikat törleszteni. Szerkesztőség.

— Néhány szó az evang. egyház vezérfőfiaihoz. Az egyetemes gyűlés egy bizottságot küldött ki az egyházkerületek új beosztása iránt.

Azonkívül a zsinati törvények egyöntetű életbe léptetése iránt is bizottság lett kiküldve.

Azóta mély csend van. A zsinat mandátuma ez évben lejárt!

A domesztikára a $\frac{3}{4}\%$ kivetésének is az évre már meg kellett volna történni. — vagy legalább a tervezetet illetve az alapot kimutatni kellene.

Veszteni való időnk nincs! Napjainkban a tehetetlenség és tétlenség egyenlő a halállal!

Mikor hiszik elérkezettnek az időt vezérferfiaink a cselekvésre?!

Ez igénytelen kérdésem. *Andorka Gyula.*

— **A Baldácsy-alapítvány állása 1893-ban** a kiadott ügyészi jelentés alapján a következő volt: Mult évi május 14-én hozott határozat folytán az alapítvány jövedelmének világosabb áttekintése céljából közöltetik a számadással együtt a vagyonskimutatás is s e szerint a vagyonskimutatás összesen 699204 ft 29 kr. a tehát 289461 ft 78 kr. A vagyonban kimutatott földbirtokok (7587□ katasztr. hold a rajtok levő épületekkel) értéke 578972 ft 73 kr., értékpapírok összege 74600 ft. A teherben legnagyobb tételekként szerepelnek a Tisza és belvízszabályozási, középtiszai árment-sítók és Berettyó társulati kölcsönösszegek 154483 ft 29 krral. A magyar földhitelintézet számadása 1893. jan. 1. — július 1: követel: 43727 ft 74 kr., tartozik 20703 ft 21 kr. egyenleggel ugyanannyi; július 1.—december 31. követel 64165 ft 84 kr., tartozik ugyanannyi 3281 ft 18 kr. egyenleggel. A kézi pénztár számadása 9805 ft 43 kr. bevétel és 9545 ft 19 kr. kiadás mellett 259 ft 24 kr. maradvánnyal záródott. Az egész alapítványt illető tényleges kiadás 56493 ft 38 kr., maradvány 31040 ft 42 kr. ebből leszámítva a tulajdonos egyházkerületek részére küldött részesülési illetményt, 27500 ft, marad 3540 ft 42 kr., mint 1894. évi költségvetésbe felveendő pénztári maradvány. 1894. évre az előirányzat 33885 ft 83 kr. maradványt tüntet fel, melyből az egyházkerületek ugyanazon részesülési illetményt (2500 ftot) nyerne, mint a mult évben s a számadás 4685 ft maradvánnyal záródnék.

— **A szentesi ág. hitv. evangélikus egyház 1893. évi értesítője** megemlékezik mindenekelőtt azon örvéndetes eseményről, hogy a gyülekezet a mult évben ünnepelte száz éves fennállása emlékűnnepét. Visszapillantva a multakba, elmondja, hogy 1793. évben 12 evangélikus család előbb fiókegyházat alapított, mely Orosházához tartozott. Sok nehézséggel küzdve 1810-ben megvásárolták azon telket, melyen 5 évvel később, 1815. az imaházat kezdték építeni, és melyet 1817. óta használnak. A terhek alatt görnyedő egyházuknak a hívek önkéntes kölcsönözete nyújtottak, 1830-ban ezeket mind elengedték. Vagyonban gyarapodva 1856-ban örvéndezhettek iskolájuk felavatásakor, az 1869. közgyűlési határozat folytán megteremtett templomalap ma már 20.000 frtra emelkedett. Első inspektora a gyülekezetnek volt 1793-ban Benko György, első, ki lelkészi funkciókat is végzett, Feyér János levita, első rendes lelkésze Molitorisz Lajos 1822—1836. tanítója Feyér Ferenc 1822—1842, gondnoka Pekárik Pál 1793—1808. A templomalap 19959 ft, — pénztárbevétele 1911 ft 54 kr. kiadás 1544 ft 80 kr., maradvány 366 ft 74 kr., vagyoni állapot 3120 ft 91 kr. — Született 23, konfirmáltatott 12 gyermek, Urvasorájához járult 160, hirdettetett 9, esketett 3 pár, meghalt 16, lélekszám szaporulat 7. Lélekszám Szentesen 418, a fiókegyházakkal együtt 691. Isten megsegítő, áldó kegyelme maradjon továbbra ezen kis és buzgó Sionával!

— **A hallei „Magyar Egylet“ nemzeti lobogójára** 1894. márczius 15-ig adakoztak: Mélt. Zsilinszky Mihály fői pán úr Besztercebánya 5 ft. Mándi Béla úr Sárszentlőrincz 5 ft. Bándy Endre evangélikus lelkész, Léva 1 ft. Pálmay Lajos evangélikus lelkész, Réti 1 ft. Éder József evangélikus lelkész, Nemes Csóó 1 ft. Torkos László tanár úr, Budapest 1 ft. Hafenschér Károly evangélikus lelkész, Sárvár 2 ft. Czipott Áron evangélikus lelkész, Rókusz 1 ft. Bancsó Antal theol. tanár, Sopron 3 ft. Hrencsik

Károly evangélikus lelkész, Selmeczbánya 1 ft. Rozsnyay János evangélikus s. lelkész, Selmeczbánya. 50 kr. Breznyik János lyc. igazgató. Selmeczbánya 3 ft. Sztelho Gerő evangélikus lelkész, Oláhpatak 1 ft. Mauthner Nándor úr gyűjtése, Budapest 7 ft 13 kr. Stromp László theologiai tanár gyűjtése, Pozsony 6 ft. (Ehhez járultak: Schneller István 2 ft, Vasskó Gyula 2 ft, Krupecz István 1 ft, Stromp László 1 ft). Udvardy Sándor evangélikus s. lelkész gyűjtése, Cegléd 3 ft 50 kr. (Ehhez járultak: Török József főesperes 2 ft, Udvardy Sándor 1 ft, egy ceglédi tanító 50 kr.) Heszler Sámuel evangélikus lelkész gyűjtése, Sopron 4 ft 50 kr. (Ehhez járultak: Heszler Sámuel 2 ft Piacek Jeromos, Müller Mór, Wallner Mór, Goldschmid József 50—50 kr. Sergius, Raidl és Tórránszky 20—20 kr.) Összesen 47 ft 63 kr. (77 Márka 91 pf.) A nemeszivű adakozók fogadják a „Magyar Egylet“ köszönetét. Halle, a/S., 1894. márczius 15. A „Magyar Egylet“. — A hallei egyetem volt hallgatóit felhívjuk, hogy szívesen adakozzanak e célra.

— **Helyreigazítás.** Az „Evang. Egyház és Iskola“ f. évi 11. számában az „Egyetértés“ nyomán megjelent közlemény, a menyiben ez részben személyemmel foglalkozik és a pesti német egyházhoz volt viszonyomat érinti, némi helyreigazításra szorul. 1. Sohasem voltam „állásomtól elmozdítva“, hanem a pesti német egyház elnökségének sürgetésére a budapesti ág. hitv. evangélikus egyházmegye elnöksége által, násülésem miatt és az az által egyházi elnökségem iránt tanúsított engedelmesség alapján s sürgősen felfüggesztve. 2. Erdemleges tárgyalás ez ügyben nem is volt, mert már eleve az ügy békés elintézése végett célba: tehát nem is felebbezhettem s így fellebbezést nem vonhattam vissza. 3. Lemondásomnak oka az elnökség beküldény hajlama volt. 4. A visszatartott kétharmadért fizetésemnek folyamodnom nem is kellett, minthogy ez a törvény értelmében nekem ügyis visszajárt volna. 5. Folyamodtam az egyház közgyűléséhez, hogy felmerült költségeim fedezésére egy 300 frtnyi összeggel támogasson, a mit azonban az egyház szegénységénél és megterheltségénél fogva nem szavazott meg — de a kegydíjat én nem kértem. — De azért ugyanezen egyház tett mást — s a kegydíj helyett adott nagyobbat-jobbát. 6. A pesti ág. hitv. ev. magyar-német közös egyház ugyanaz nap, a mikor a pesti német egyház segédlelkésze lenni megszűntem — t. i. márczius 15-én, — megválasztott engem vallásoktatónak, úgy hogy nemcsak, hogy még egy napig sem hagytak hivatal és állás nélkül de tulajdonképen ugyanannak a régi német egyháznak is vagyok hivatalnok. *Menyhárd Frigyes*, vallásoktató.

— **Egyetemes egyházi törvényszék.** Az ág. hitv. ev. egyház egyetemes törvényszéke Steltzer Frigyes kiszácsi lelkész fegyelmi ügyének tárgyalását befejezte s a két első bíróság ítéletének helybenhagyásával Steltzert állásából való elmozdításra és az összes költségek megtérítésére ítélte. *„P. H.“*

— **Esperességi törvényszéki ítélet.** F. é. márczius hó 19-én a bács-szeremi ev. egyházmegyei törvényszék Dr. Gertinger Pál és Schneeberger János elnöklete alatt Ujvidéken Herrstein Gyula mitroviczi utazó lelkész peres ügyében végtárgyalást tartván, ezt többszöri kánoni véttség miatt hivatalától elmozdította s egyszersmind képzetelenné nyilvánította minden egyházi és iskolai hivatal viselésére.

— **Spannagel reformáció története.** Spannagel József kovil szent-iváni lelkésztársunk édes atyjának néhai Spannagel József, bulkeszi volt lelkésznek „Kurzgefasste Reformationsgeschichte“, nebst einem Leitfaden bei dem Konfirmandenunterrichte című munkáját bővítve II. kiadásban nyilvánosság elé bocsátotta. A rövid vezérfonal és történet német nyelvű egyházainkban jó szolgálatot tehet. Ára?